

21.8.2020

Oikeusministeriö
Johanna Hossa

Lausuntopyyntönnö VN/16344/2020

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen

Oikeusministeriössä on laadittu arviomuistio maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisestä. Arviomuistion valmistelun aikana eduskunta antoi kuluttajansuojalain 7 luvun väliaikaista muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 53/2020 vp) käsittelyn yhteydessä lausuman (EV 69/2020 vp), jossa eduskunta edellytti, että valtioneuvosto kiirehtii maksuhäiriörekisteriä koskevaa lainsäädäntöä siten, että henkilöt, jotka ovat suorittaneet maksuhäiriömerkinnän perusteena olleet maksut asianmukaisesti, tulee poistaa rekisteristä 1 kuukauden kuluttua maksun suorittamisesta. Lainsäädäntöesitykset on tuotava eduskuntaan viimeistään vuoden 2021 kevätistuntokauden aikana.

Oikeusministeriö pyytää Suomen Yrittäjien lausuntoa arviomuistiosta.

Maksuhäiriömerkinnät esteenä yritystoiminnalle ja yrityksen perustamiselle

Suomen Asiakastieto Oy:n tietojen mukaan maksuhäiriömerkintöjä oli maaliskuun lopussa noin 389 500 henkilöllä ja 48 500 yrityksellä. Lausunnolla olevassa arviomuistiossa kuitenkin aivan oikein todetaan, että pienyritysten luototuksessa yrityksen, sen omistajien tai vastuuhenkilöiden maksuhäiriömerkinnät vaikuttavat yrityksen luottopäätökseen. Etenkin, kun Suomen yrityksistä noin 94 prosenttia on pieniä mikrokokoisia yrityksiä, henkilöitä koskevat maksuhäiriömerkinnät vaikuttavat kiistatta myös yritystoimintaan. Näin ollen yritystoimintaan liittyvät maksuhäiriöt ovat tosiasiasa ilmoitettua lukua suuremmat.

Toiminnassa olevien yritysten lisäksi on huomioitava, että luottotiedoilla on merkitystä yritystä perustettaessa. Yritystoiminnassa tarvitaan tiettyjä peruspalveluja, kuten puhelin- ja internetliittymiä, vakuutuksia, pankkitiliä ja peruspankkipalveluita sekä toimitiloja. Näiden saaminen estyy joko kokonaan tai ainakin vaikeutuu merkittävästi, jos henkilöllä on maksuhäiriöitä. Esimerkiksi yritysten vastuuvakuutukset kuuluvat vapaaehtoiisiin vakuutuk-

siin, mutta niiden merkitys tietyillä toimialoilla on suuri. Kilpailutuksessa pärjääminen voi edellyttää vastuuvakuutusta. Tietojemme mukaan läheskään aina ei ole mahdollista edes vakuus- tai etukäteismaksua vastaan saada vakuutuksia tai muita yrittämiseen tarvittavia peruspalveluita.

Maksuhäiriömerkinnät saattavat vaikuttaa yrityksen ja yrittäjän luottoluokitukseen myös siinä silloin, vaikka merkinnät eivät koskisi suoraan yrittäjää tai tämän pääasiallisesti harjoittamaa yritystointa. Taloudellisesti vaikeudessa olevan yrityksen maksuhäiriömerkinnät voivat vaikuttaa paitsi vastuuhenkilön henkilökohtaiseen luottoluokitukseen myös vastuuhenkilön toisiin yrityksiin. Tämä saattaa tulla yllätyksenä, jos yrittäjä on lupautunut muodollisesti osallistumaan toisen yrityksen hallitukseen vailla tosiasiallista mahdollisuutta vaikuttaa yrityksen talouteen.

Edellä lausutun vuoksi on tärkeää, että yrityksiä edustavat tahot ovat mukana keskusteltaessa sekä henkilöiden että yritysten maksuhäiriöistä ja niiden tallennusaikoja koskevista muutoksista.

Selvitettävä mahdollisuuksia parantaa yrittäjyyden edellytyksiä maksuhäiriöistä huolimatta

Arviomuistiossa on todettu, että henkilöllä, jolla on maksuhäiriömerkintä, on huomattavasti suurempi riski saada uusi maksuhäiriömerkintä kuin sellaisella henkilöllä, jolla ei ole maksuhäiriömerkintää. On ilman muuta selvää, että maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen muutos vaikuttaa tätä kautta myös yritysrahoitukseen. Vaikutukset pitkällä aikavälillä ovat todennäköisesti sen mukaiset, kun muistiossa on kuvattu.

Toisaalta on perusteltua, etteivät tilapäiset kassavirtahaasteet tai esimerkiksi investointien aiheuttamat maksuhäiriömerkinnät estä muuten terveen ja elinkykyisen yrityksen työllistämistä, kasvua ja kehitystä. Maksuhäiriömerkinnät eivät ole merkityksellisiä ainoastaan rahoituksen saannin osalta. Merkintä voi vaikeuttaa tai estää toimivan yrityksen asiakkaiden, liikesopimusten, välttämättömien vakuutusten tai digitalipalvelujen saantia.

Olemme esittäneet, että selvitettäisiin mahdollisuus säätää lailla yrittäjälle oikeus saada esimerkiksi vakuutta vastaan peruspalveluja, kuten pankki- ja vakuutuspalveluja sekä tietoliikennepalvelut, joita tarvitaan elinkeinon harjoittamiseen. Se parantaisi tilapäisiin maksuvaikeuksiin joutuneen yrityksen mahdollisuuksia jatkaa liiketoimintaansa sekä henkilön mahdollisuutta työllistää itsensä yrittäjänä aikaisemmista maksuvaikeuksista huolimatta.¹

¹ https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/suomi2025_yrittajan_uusi_mahdollisuus.pdf

Eduskunnan talousvaliokunta otti keväällä kantaa maksuhäiriömerkintöjen tallennusaikojen lyhentämisen puolesta ja jätti ponnen: ”*Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto kiirehtii maksuhäiriörekisteriä koskevaa lainsäädäntöä siten, että henkilöt, jotka ovat suorittaneet maksuhäiriömerkinnän perusteena olleet maksut asianmukaisesti, tulee poistaa rekisteristä 1 kuukauden kuluttua maksun suorittamisesta. Lainsäädäntöesitykset on tuotava eduskuntaan viimeistään vuoden 2021 kevätistuntoaikana.*”²

Pelkän kirjauksen valossa ei ole yksiselitteistä, koskeeko ponsi myös velkansa maksaneita oikeushenkilöitä. Toisaalta pääministeri Sanna Marinin yrittämisen edellytyksiä koskevassa hallitusohjelman luvussa todetaan ”Arvioidaan maksuhäiriöitä, perintäkuluja ja maksuaikoja koskevan lainsäädännön kehittämistarpeet. Positiivinen luottorekisteri otetaan käyttöön hallituskauden aikana, ja samalla lyhennetään maksuhäiriömerkintöjen kestoaikaa.”³ Hallitusohjelman perusteella on selvää, että myös yrittäjien ja yritysten maksuaikojen tallennusaikojen lyhentämistä nykyisistä tulee arvioida hallituskauden aikana.

Arviomuiston mukaan tällä hetkellä Suomessa on noin 8000 henkilöä, jotka ovat maksaneet velkansa, mutta joilla on maksuhäiriömerkintä. Muiston valossa jää epäselväksi, mikä on vastaava tilanne yritysten osalta. On kuitenkin yrittäjän uuden alun turvaamiseksi tärkeää, että erityisesti velkansa maksaneiden yrittäjien ja yritysten maksuhäiriömerkintöjen tallennusaikoja arvioidaan uudelleen. Yhteiskunnallisesti hyväksyttävä keino olisi säätää ensimmäisille häiriömerkinnöille lyhyempi tallennusaika kuin sitä seuraaville.

Lisäksi pidämme tärkeänä, että maksuhäiriömerkintöjen tallennusaikoja yhdenäistetään ja maksuhäiriömerkintöjä koskevaa sääntelyä kehitetään yrittäjyyttä ja työllistämistä edistävällä tavalla.

Kunnioitavasti

Suomen Yrittäjät

Janne Makkula
työmarkkinajohtaja

Tiina Toivonen
lainsäädäntöasioiden päällikkö

² Valiokunnan mietintö TaVM 12/2020 vp - HE 53/2020 vp

³ https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161931/VN_2019_31.pdf?sequence=1&isAllowed=y

